

A Potisje pszichológusa

Tervszerű káderpolitika eredményeképpen az adai Potisje Szerszámgép- és Hajtóműgyárban e hónap elején megkezdte munkáját az üzemi pszichológus. A munkahely teljesen új, és, a Potisje fennállása óta először történik meg, hogy a tervezési irányítás és -szervezés bejáródott gyakorlata mellett ezután az emberi viszonyok, a munkahelyi légkör alakulását is szakember követi, iránítja.

A pszichológus dr. HODI Sándor, a pszichológiai tudományok doktora. 1943-ban a bánáti Kisoroszon született, tanulmányait a budapesti Eötvös Lőránd Tudományegyetemen végezte. Az egyetem befejezése után a budapesti Heim Pál Gyermekkorház pszichológiai osztályán dolgozott, majd az ELTE Pszichológiai Tanszékére került, s ott elkészítette és meg is védte az öngyilkosságok okait kutató doktori disszertációját. Tanulmányait Vajdaság SZAT Végrenajtó Tanácsának támogatásával végezte, 1975-ben hazánkban is honosították (elismerték) doktori oklevelét. Tanulmányai a Létünk, a Valóság, az Oktatás és Nevelés c. folyóiratokban jelentek meg. Munkába állása után a fiatal pszichológus azonnal a Potisje szervezését és munkáját kezdte tanulmányozni. Készségesen válaszolt a hozzá intézett kérdéseinkre.

● Milyen körülmények folytán és milyen meggondo lából helyezkedett el a gyárban?

— Eredetileg tudományos kutatóintézetben szerettem volna elhelyezkedni. Végül eredményben azonban a tudományos kutatómunka szempontjából mindegy, hogy milyen intézményben dolgozom, és hogy a közvetlen termelés, az oktatás és nevelés — vagy az egészségügy teszi-e fel a kérdéseket.

Élet sorsa

telenül" végezte. A munkaszervezet keretében ugyanis dolgozott egy építőcsoport, és annak jövedelméből fedezték a takarítók fizetését. A vállalat felszámolása után az építőcsoport megszűnt, és nincs miből kifizetni a takarítókat. Biztosítottak bennünket arról, hogy addig, amíg a község illetékesei a lakók érdekközössége szakszolgálatával nem talál bizonyos eszközforrást erre a célra, a szemét továbbra is ott „díszleleg" a lakások bejárata előtt és a folyosókon.

Akinek pedig, kedves lakótársaim, ez nem tetszik, fogja a sóprút, lapátot, a vödört és a felmosó ruhát! Munkaideje, valamint a házi teendők elvégzése után föltakaríthatja a folyosót.

V. K. M.

Rosszak a szórakozási lehetőségek Feketetón

Feketetón a fiatalok szórakozási lehetőségei igen azücsösek. A sportegyletnek sem díszkednek nek valami új eredményei. Az egyetlen, ami a szórakozást szolgálja, a lemezklub volna. Csak, hogy mielőtt belépne a szórakozni vágyó fiatal, le kell „szúrnia" egy tiszteket.

Van könyvtárunk is, de mindössze talán 150-200 kötettel rendelkezik, ennek is háromnegyed része szerb nyelvű, habár a falu lakosságának kétharmada magyar ajkú. A nyitvatartási idő is csak ötötől hat óráig van.

Ami a sportolást illeti, van egy futballpályánk és az általános iskolában két asztaliteniszasztalunk. Ez utóbbiak csak az idősebbek használatiáék, mert „ők tudnak játszani". A futballpályával más a helyzet. Azt hazánálhatja mindenkinek. Még a falu összes kacsája, libája is. Ezt tudván „beletözelhet", hogy milyen „beletözelést" végeznek a futballozó fiatalok és a játékosok is!

Ilyen körülmények között tehát nemigen lehet szórakozni vagy sportolni. Azt hiszem, mégis kellene tenni valamit. Csak, hogy ezt azok nem látják be, akikre leginkább tartozik.

RÚZSA Albert

Sokkal lényegesebbnek tartom maguknak a vizsgált problémáknak a jellegét. Ha ezek konkrét, „élő", lefadvatok, bárhol is indulnak, az emberi kapcsolatok komplex szövevényébe vezetnek bennünket. Nagyon lényeges persze az is, hogy mennyire biztosították a kutatás feltételeit...

● Bár a pszichológia már századunk elején „rendes" polgári foglalkozássá vált, ma is, ha a pszichológus megjelenik egy üzemben, az emberek kíváncsian, tanácsalanel néznek össze: „Pszichológus? Mit akar itt?" Mik a tapasztalatai ezzel kapcsolatban?

— Talán egyetlen tudományról sem alakultak ki annyira torz elképzelések, mint a pszichológiáról. Mágis sem sikerült megszabadítani a hozzá tapadt misztikus, mágikus asszociációktól. A már „tájékozott" emberek pszichológiáról alkotott képéből sem hiányzik a „lelkizés", „lirizálás". Mások eleve



mély ellenszennvel viszonyulnak iránta abból a megint csak téves elképzelésből kiindulva, hogy a pszichológus „beléjük lát".

Az emberek pszichológiai járatlanságáról legkönnyebb meggyőződni, amikor üzemben, iskolában vagy kórházban szóba kerül a pszichológus alkalmazása. Az emberek pszichológiai ismereteinek hiányosságáról vélekedhetünk, ahogy akarunk, tekinthetjük magányúgnak, csak hogy így a téves elképzelések vagy a teljes tájékozatlanság gyakran ítéletek és felelős döntések alapjául szolgálnak. Ez viszont már nem magányúg.

● Mivel magyarázná ezt a pszichológiai járatlanságot? Egyszerű tájékozatlanságról vall, vagy másról is?

— Egész kultúránkra jellemző bizonyos értékelődés: a humántudományok a műszak, tudományokhoz viszonyítva háttérbe szorultak. Ha az elmúlt két században elért tudományos eredményeket, feltárt ismeretanyagokat grafikonon ábrázolnánk, akkor a műszaki tudományoknál — napjaink felé közeledve — erősen felfelé ívelő görbét kapnánk. Ugyanakkor magával az emberrel: pszichikumával, képességeivel, viselkedésével, társadalmi helyzetével stb. kapcsolatos tudományok sokkal lassúbb fejlődést mutatnak, a vízszintestől alig eltérő görbét adnak. A különféle tudományok eltérő fejlesztési üteme nemcsak ezek eredményei között idézett élő nagy eltérést, hanem egyáltalán értékelődést idézett élő az emberek tudatában is. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a ma embere a műszaki eredményeken mér a haladást, s nem emberi kapcsolatain, ezek milyenségén, nem környezet- és önismeretének szintjén.

● A technika „elsőbbsége" mellett — sőt ennek ellenére — hogyan lehetséges, hogy éppen a legkorosabb gyárak, termelőegységek ismerték fel az emberi kapcsolatok jelentőségét, és kezdtek pszichológusokat alkalmazni?

— Már az 1920-as években a nagy vállalatokban grandiózus kutatásokat végeztek a termelékenység fokozásának lehetőségeit keresve. E kutatások legfőbb eredményei közé tartozott az a fel-

ismerés, hogy a kedvező tárgyi feltételek, az egyszerűsített munkafolyamatok, az egyéni képességek és a jó kezesi lehetőségek önmagukban nem elegendőek sem a munkahelyi viselkedés szabályozásához, sem a kívánt teljesítményszint eléréséhez. A munkások viselkedésére — s ezen belül teljesítmény szintjükre — minden tényezőnél nagyobb hatással vannak személyi, társadalmi kapcsolataink, érték- és normarendszerük, azok a tényezők, amelyek személyiségük érzelmi viszonyulásaival kapcsolatosak. A tudományos irányításmódot éppen az az új szemléletmód jellemzi, hogy a termelés alapvető meghatározó tényezői, a műszaki és gazdasági mellett felismeri az emberi tényező jelentőségét is.

● Milyen feladatokat jelent a pszichológus számára egy üzemen belül az „emberi tényezőkkel" való foglalkozás?

— Lehetnek ezek az üzem sajátosságaival összefüggő aktuális, konkrét feladatok is. Megbízhatják alkalmasságvizsgálattal, a munkaerő-vándorlás okainak vizsgálattal, az alkoholizmus és egyéb súlyos személyiségproblémák elemzésével. De ugyanúgy feladatok lehet a dolgozók egymáshoz és a munkához való viszonyának elemzése, a dolgozók elbírálásának, munkahelyi ösztönzésének, a munkaszervezettel szembeni viselkedésének felmérése, a vezető személyzet alkalmasságvizsgálata, az irányításban, szervezésben, vezetésben való tanácsadás stb.

● A felsorolt és egyéb konkrét feladatok egy üzem pszichológus feladat- és munkakörét jelölik. Miben tér el ettől a tudományos kutatómunka?

— Az üzempszichológus tudományos kutatásnak — de így van ez az egészségügyben, az oktatás és a köznevelődés terén végzett tudományos kutatómunkánál is — olyan kérdésekre kell választ keresnie, amelyek általában meghaladják az üzem (kórház, iskola) szigorú értelemben vett kereteit. Hiszen az üzem szervezeti felépítése, a munkavégzés folyamata, a alkalmazott technológia, az emberek közötti kapcsolatok, az irányítás és vezetés stb. nem szakítható ki a szélesebb társadalmi környezetünkben adott gazdasági, társadalmi, kulturális valóságból. Minden, ami egy üzemen belül lejátszódik — így tehát az is, ami számunkra mint pszichológiai probléma jelentkezik — végső soron társadalmunk termelőerőinek jellegére és felhasználási módjára vezetnek vissza. Az összefüggések e hosszú láncolatának feltárása és megismerése a tudományos munka célja és feladata. Mivel pedig a termelő munkaszervezetek a társadalom kulcsfontosságú létesítményei, az innen merül fel a tudományos kutatómunkának legfontosabb mondanivalója: van más társadalomtudományok számára, mint ahogy az üzempszichológiai tudományos kutatásnak is más társadalomtudományok eredményeire kell támaszkodnia.

● Milyennek látja az üzempszichológia és általában a pszichológia lehetőségeit?

— A pszichológiának és ezen belül az üzempszichológiának ki kell lépnie a gyermekipőből. Társadalmi életünk égető pszichológiai problémákra keres megoldásokat a pszichológiai problémák elsőrendű fontosságuk miatt közösségi létünkkel, személyiségünkkel — vagyis legfontosabb és legkényesebb dolgainkkal kapcsolatosak. Bármilyen is ma a pszichológia státusza, a problémák természete és objektív létezése szavatolja fejlettségének szűkességét, így perspektívát is.

KIRÁLY János